

Toda še ne zadovoljen, popusti leta 1676. svojo službo in gre v Ljubljano, da bi se popolnoma posvetil védi. Tu se mu posreči, da pokličejo deželni stanovi na njegov nasvet v Ljubljano tiskarja Mayrja iz Saligrada l. 1678. Ta je tiskal njegova dela, ki so izšla l. 1680. in 1681., zlasti „Carniolia antiqua et nova“. L. 1681. dné 23. sušca je zadnjič pridigoval pri jezuitih slovenski in ganil vernike do solz. Že 15. vinotoka l. 1681. pa je umrl. (Str. 1—38.) Kako delaven je bil ta zgodovinar, pričajo njegova dela. Od l. 1643.—1696. jih je izšlo štirideset, ostalo pa je še pet rokopisov. Te spise omenja in deloma ocenjuje pisec od str. 39. do 65. in objavlja štiri njegova pisma (str. 65—72). Razprava je zanimiva. Mimogredé omenjamo, da Avg. Gruber ni bil knezoškof (str. 5), ampak le škof. Pred spisom je Schönlebenova slika. — „Urban Debelack.“ Dr. Arnold Suschin-Ebengreuth (str. 73—85). Ta zgodovinar nam poroča na podlagi latinskih letopisov nemških dijakov na bolonjskem vseučilišču o žalostnem dogodku, ki se je pripetil leta 1640. Urban Debelack je namreč umrl na tuji zemlji žalostne smrti zaradi malenkostnega prepira. Ta spis pojasnjuje življenje naših dijakov v prejšnjih vekih na laških vseučiliščih. — Na str. 86—96 se nahaja seznam udov in društev, s katerimi muzejsko društvo zamenjuje knjige.

Mittheilungen des Musealvereines für Krain. Siebenter Jahrgang. Zweite Abtheilung: Naturkundlicher Theil. Stranij 134. — Prof. Ferdinand Seidl tudi letos nadaljuje svojo korenito razpravo: „Das Klima von Krain.“ Prejšnja leta je govoril o toplini, o zračni vlagi in oblačenju, letos razpravlja o padavini, ki najbolj vpliva na zemeljsko površje in je posebne važnosti za poljedeljstvo. Pri padavini se treba ozirati na obliko, množino, pa tudi na to, kolikokrat in kako dolgo pada moča. Opazovati pa moramo vse to za dan, mesec in leto, in potem šele določujemo približno razmere kakega kraja ali kake dežele. Srednjo višino letne padavine na Kranjskem računimo na 150 cm. Razprava torej kaže, da je Kranjska primeroma mrzla dežela, da je njen zrak vlažen, in da jo često pokrivajo oblaki, ki skrbé za precejšno močo. Ker imamo na Kranjskem malo vremenslovnih opazovališč, zato je bilo piscu težko sestaviti ta spis. Nadaljeval ga bo še v prihodnje. — „Die Mineralien des Herzogthums Krain.“ Str. (69 do 119.) Letos končuje prof. Viljem Voss lani pričeto razpravo. Naštel je lani vse znane, na Kranjskem nahajajoče se prvine, rude, kamenine, letos našteva soli in porudninjke. Za nestrokovnjake je zanimiv pregled podzemskih jam na Kranjskem (stran 71

in 72), dalje nahajališč marmorskih vrst (str. 78 do 83), premogovnikov in nekaterih porudninjkov, recimo „Idrialin“, „Idrialit“ in „Piauzit“, ki nosijo slavo naše dežele med ptuji svet. Popisu sledi kazalo nahajališč in rečno kazalo (stran 98—103). Spisu je pridejana pregledna karta vseh rudninskih nahajališč na Kranjskem. — „Freiherr Sigismund Zois Briefe mineralogischen Inhalts.“ Albin Belar priobčuje nekoliko pisem naravoslovne vsebine znanega slovenskega mecenata Žige Zoisa. Tudi tu se nam kaže Zois velikega učenjaka in preudarnega moža, kakoršnih šteje le malo naša domovina.

Glasba.

L. Schwentnerjeva knjigarna v Brežicah ob Savi je začela izdajati **Slovenskega citrarja**, zbirka kompozicij in prevodov za citre. V vabilu piše izdajatelj, da bode „Slovenski citrar“ „izhajal v nedoločenih obrokih ter prinašal izvirne skladbe, slovenske (in sploh slovanske) pesmi in prevode (transkripcije) drugih kompozicij, prirejene za citre. Oziral se bode pa le bolj na slovansko glasbo.“

Izšli sta prvi dve številki:

1. Jos. Mešiček: „Pozdrav slovenskim citrarjem“. Ta „narodna koračnica“ je sestavljena iz štirih obče znanih narodnih pesmij.

2. Fr. S. Koželjski: „Na vasi. Fantazija po motivih narodnih pesmi.“ Uvod nam ne ugaja, napevi so prijetno uglasbeni.

Marsikomu, ki si v tistem domačem krogu krati čas z glasbo, bo „Slovenski citrar“ dobro došel. Dandanes je glasovir najpriljubljenejše glasbilo; pa kdor se ga je učil ali je poslušal druge, ko so se učili, spoznal je pač, da povzroči med družinami in sosedí, zlasti, kjer so otroci, mnogokrat več slabe, nego dobre volje. Hreščéče gosli v bližini nam zagrené vsako veselje. Kar je za umetnike, to ni za igračo. Pohlevne citre so zato bolj pripravne za take družine, kjer se domačini zberó zvečer po dnevnem trudu, da poslušajo kako „okroglo“, ne zahtevaje „klasičnih“ umotvorov. Za orkester in predstave sploh citre niso, pač pa jih priporoča njihova milina; napev se glasi čvrsto in jasno, ovijajo ga pa spremljajoči glasovi s polnimi, jako razsežnimi, sestavljenimi zvoki, kar daje citram prednost pred drugimi glasbili. Strune so tako umno razvrščene, da dobi začetnik kmalu potrebno spretnost. Mislimo, da ne bo na kvar glasoviru in goslim, če priporočamo slovenskim rodbinskim krogom „Slovenskega citrarja“. Cena prvi številki je 40 kr., drugi 45 kr.

E. L.